

V Bruselu dne 12.5.2023
COM(2023) 249 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. TRANSPARENTNOST A POROVNATELNOST POPLATKŮ ZA PLATEBNÍ ÚČTY	4
3. PŘÍSTUP K PLATEBNÍM ÚČTŮM.....	5
3.1. Nediskriminační přístup k platebním účtům.....	5
3.2. Přístup k platebním účtům se základními prvky	6
3.3. Seznam služeb	11
4. ZMĚNA PLATEBNÍCH ÚČTŮ	12
5. POSOUZENÍ MOŽNÝCH DALŠÍCH OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍCH SE ZMĚNY ÚČTU....	13
5.1. Proveditelnost rozšíření služby změny účtu podle článku 10 na přeshraniční změny ..	13
5.2. Proveditelnost rámce pro automatické přeměrování plateb.....	14
5.3. Posouzení nákladů a přínosů zavedení plné přenositelnosti čísel platebních účtů v celé EU.....	15
6. ÚČINNOST STÁVAJÍCÍCH OPATŘENÍ A NUTNOST DALŠÍCH OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ FINANČNÍHO ZAČLENĚNÍ A NA POMOC ZRANITELNÝM OSOBÁM V SOUVISLOSTI S PŘEDLUŽENÍM.....	16
7. PŘÍKLADY OSVĚDČENÝCH POSTUPŮ V ČLENSKÝCH STÁTECH PRO SNÍŽENÍ VYLOUČENÍ SPOTŘEBITELŮ Z PŘÍSTUPU K PLATEBNÍM SLUŽBÁM	17
8. ZÁVĚR.....	18

ZKRATKY

AML	Boj proti praní peněz
AML/CFT	Boj proti praní peněz a financování terorismu
AMLD	Směrnice o boji proti praní peněz (směrnice (EU) 2015/849) ¹
BIC	Identifikační kód banky
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví
FID	Sdělení informací o poplatcích
IBAN	Mezinárodní číslo bankovního účtu
PAD	Směrnice o platebních účtech (směrnice 2014/92/EU) ²
PABF	Platební účet se základními prvky
PSP	Poskytovatel platebních služeb

---

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73).

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky (Úř. věst. L 257, 28.8.2014, s. 214).

1. ÚVOD

Směrnice o platebních účtech (dále jen „směrnice“) byla přijata dne 23. července 2014 v rámci snahy EU o zvýšení transparentnosti a porovnatelnosti poplatků účtovaných spotřebitelům za jejich platební účty, změny platebních účtů a otevření a používání platebních účtů se základními prvky v EU.

Směrnice vstoupila v platnost dne 17. září 2014. Prováděcí technické normy a regulační technické normy³ pro provedení požadavků směrnice na transparentnost vstoupily v platnost v říjnu 2018.

Členské státy měly právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí provést a zveřejnit do 18. září 2016. Úplné provedení v tomto termínu (nebo krátce po něm) však oznámilo pouze devět členských států⁴. Evropská komise zahájila proti zbývajícím osmnácti členským státům řízení o nesplnění povinnosti z důvodu neoznámení provedení. Všechny tyto případy nesplnění povinnosti oznámit provedení byly uzavřeny poté, co členské státy oznámily Komisi, že provedení dokončily (a Komise toto provedení posoudila a potvrdila). Komise dosud nezahájila žádné řízení o nesplnění povinnosti z důvodu nesouladu se směrnicí o platebních účtech.

Tato zpráva byla přijata v reakci na článek 28 směrnice, který vyžaduje, aby Komise do 18. září 2019 předložila zprávu o uplatňování této směrnice. Vydání zprávy se zpozdilo, jelikož bylo třeba zajistit, aby byla směrnice uplatňována po určitou dobu. Komise zároveň přijala zprávu požadovanou podle článku 27 směrnice (dále jen „zpráva podle článku 27“).

Komise na podporu této zprávy zahájila dvě studie. První studie (dále jen „studie Deloitte 1“⁵) hodnotí směrnici a poskytuje podklady pro posouzení jejího uplatňování. Studie zahrnovala šestnáct členských států⁶. Druhá studie (dále jen „studie Deloitte 2“⁷) hodnotí možné nové nástroje pro usnadnění přeshraničních změn a slouží jako základ pro kapitolu 5, která posuzuje možná další opatření pro usnadnění změn účtu. Důležité údaje/podklady pro tuto zprávu poskytly také členské státy. Při sestavování této zprávy však Komise čelila určitým potížím – zejména pak nedostatku dostupných a srovnatelných údajů. Cílem směrnice o platebních účtech je podpořit jednotný trh pro retailové finanční služby a zejména pro platební účty. Tohoto cíle měla směrnice dosáhnout 1) vytvořením transparentnosti a zajištěním

---

³ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/32 ze dne 28. září 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU, pokud jde o regulační technické normy pro standardizovanou terminologii Unie pro nejreprezentativnější služby spojené s platebním účtem (Úř. věst. L 6, 11.1.2018, s. 3); prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/34 ze dne 28. září 2017, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o standardizovaný formát sdělení informací o poplatcích a jeho společný symbol podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU (Úř. věst. L 6, 11.1.2018, s. 37); prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/33 ze dne 28. září 2017, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o standardizovaný formát výpisu poplatků a jeho společný symbol podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU (Úř. věst. L 6, 11.1.2018, s. 26).

⁴ Veškeré odkazy na členské státy v této zprávě odkazují na 27 členských států EU.

⁵ Deloitte, *Study on the Payment Accounts Market* (Studie o trhu platebních účtů), 2020,

<https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/0854f727-6117-11eb-8146-01aa75ed71a1/language-en>.

⁶ Belgie, Bulharsko, Česko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Španělsko a Švédsko.

⁷ Deloitte, *Study on tools designed to facilitate switching and cross-border opening of payment account on the EU payment accounts market* (Studie o nástrojích určených k usnadnění změny platebního účtu a přeshraničního otevření platebního účtu na trhu platebních účtů v EU), 2021, <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/70d1fcb7-f338-11eb-aeb9-01aa75ed71a1>

porovnatelnosti poplatků za platební účty; 2) zajištěním toho, aby měli spotřebitelé přístup k platebním účtům (se základními prvky) a 3) usnadněním změny platebních účtů. V následujících kapitolách je hodnoceno uplatňování směrnice, jakož i další prvky požadované podle článku 28.

2. TRANSPARENTNOST A POROVNATELNOST POPLATKŮ ZA PLATEBNÍ ÚČTY

Článek 7 směrnice vyžaduje, aby členské státy zajistily, že spotřebitelé budou mít bezplatný přístup alespoň k jedné srovnávací internetové stránce. Ustanovení čl. 7 odst. 3 stanoví seznam požadavků, konkrétně pak to, že tato srovnávací internetová stránka musí být provozována nezávisle; uvádět totožnost svého vlastníka; stanovit jasná a objektivní kritéria pro porovnání; používat jednoduchá a jednoznačná vyjádření; být aktuální; pokrývat významnou část trhu a nabízet účinný postup pro nahlášení nesprávných informací o zveřejněných poplatcích.

Po konzultaci členských států s příslušnou odbornou skupinou (vládní expertní skupina pro retailové finanční služby) má Komise celkově dojem, že požadavky aktuálně uvedené v čl. 7 odst. 3 směrnice jsou dostatečné a že neexistuje naléhavá potřeba tento seznam měnit. Studie Deloitte 1 však na základě přezkumu zjištěných internetových stránek, které splňují požadavky směrnice, poukázala na to, že následující dva požadavky uvedené v odstavci 3 nejsou plně funkční: 1) požadavek stanovit objektivní kritéria pro porovnání a 2) požadavek nahlašovat nesprávné informace o zveřejněných poplatcích. Kromě toho působily problémy informace o tom, kdy byly internetové stránky naposledy aktualizovány. Problémy, na které upozornila studie Deloitte 1, se však týkají spíše provozního aspektu internetových stránek než seznamu jako takového. V této souvislosti bude Komise i nadále pečlivě sledovat situaci, aby zajistila, že internetové stránky členských států, které splňují požadavky, skutečně vyhovují požadavkům stanoveným v čl. 7 odst. 3 směrnice.

Podle čl. 28 odst. 3 směrnice musí zpráva posoudit, zda je třeba akreditovat srovnávací internetové stránky. Obecně se členské státy domnívaly, že by to nemělo příliš velký přínos, a to zejména proto, že současné vyhovující srovnávací tabulky jsou veřejné, a tedy ze své podstaty důvěryhodné. Kromě toho by byl certifikační proces nákladný a časově náročný. Ve většině členských států nebyly se srovnávacími internetovými stránkami zaznamenány žádné potíže, a tak není třeba stávající systém měnit.

Pokud jde o opatření o „účtech nabízených v balíčcích“, zmiňují článek 4 o sděleních informací o poplatcích, článek 5 o výpisu poplatků a článek 8 koncepci balíčků. Studie Deloitte 1 na základě shromážděných údajů zjistila, že zúčastněné strany si pojem „balíček“ vykládají dvěma různými a odlišnými způsoby: buď i) jako kombinaci platebního účtu s různými službami, které jsou s ním spojeny a které umožňují jeho používání (např. karta nebo přečerpání), nebo ii) jako kombinaci platebního účtu s jinými druhy finančních produktů (např. pojištění a hypotéky). V této souvislosti vyjádřilo šestnáct členských států (BE, BG, DE, IE, ES, IT, LV, LU, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SI a SK) podporu myšlenky zavést do směrnice definici pojmu „balíček“, aby se do ní vnesla větší jasnost (zejména v případě vázaného a spojeného prodeje). Některé jiné členské státy však před takovým přístupem varovaly, přičemž argumentovaly, že je tento pojem již dostatečně jasný a že by bylo smysluplnější řešit tuto otázku v článku 4 směrnice. V této souvislosti, pokud jde o článek 4 týkající se sdělení informací o poplatcích, by část sdělení informací o poplatcích věnovaná „balíčkovým službám“ mohla být v některých případech příliš dlouhá. Důvodem je skutečnost, že

některé banky ve svých sděleních informací o poplatcích uvádějí několik balíčků, což má za následek, že tato sdělení mají několik stran – což je v rozporu se záměrem mít krátké samostatné sdělení informací o poplatcích. Proto se domnívají, že veškeré případné změny koncepce balíčků by se měly zaměřit na článek 4. Pokud jde o článek 4 obecněji, bylo nezamýšleným důsledkem zdvojení dokumentů o výši poplatků za platební účty v členských státech, kde již dokumenty se stejnými informacemi existovaly. Na základě připomínek členských států bylo nejvýznamnějším nezamýšleným důsledkem právě zdvojení dokumentů o výši poplatků za platební účty v členských státech, kde již dokumenty se stejnými informacemi existovaly. Komise vzala tyto otázky na vědomí a obdržené návrhy zohlední při případné revizi směrnice.

3. PŘÍSTUP K PLATEBNÍM ÚČTŮM

3.1. Nediskriminační přístup k platebním účtům

Podle článku 15 směrnice musí členské státy zajistit, aby spotřebitelé, kteří oprávněně pobývají v Unii, nebyli úvěrovými institucemi diskriminováni z důvodu státní příslušnosti nebo místa pobytu (ani z jakéhokoli jiného důvodu uvedeného v článku 21 Listiny základních práv Evropské unie), když žádají o platební účet v EU nebo k němu přistupují. Článek 15 také stanoví, že podmínky přístupu k platebním účtům se základními prvky nesmějí být v žádném ohledu diskriminační.

Členské státy ustanovení o zákazu diskriminace buď výslovně provedly, nebo došly k závěru, že tento bod je již upraven jejich stávajícími právními předpisy. Pouze několik členských států však začlenilo zásadu nediskriminace do svého vnitrostátního práva tak, aby se vztahovala nejen na přístup k platebním účtům, ale aby výslovně zahrnovala i příslušné podmínky.

Navzdory tomuto pravidlu může být přístup k platebním účtům stále odlišný pro spotřebitele s jinou státní příslušností nebo s jiným místem pobytu. Například požadavek na předložení konkrétního vnitrostátního dokladu totožnosti může mít na spotřebitele z jiných členských států odlišný dopad. Jak vyplývá ze studie Deloitte 1 a jak naznačují stížnosti, které Komise obdržela, mohou také existovat potíže v souvislosti s přeshraničním otevíráním platebních účtů – v neposlední řadě pokud jde o přeshraniční otevírání účtů online, které někdy není spotřebitelům z jiných členských států k dispozici⁸. Komise také obdržela stížnosti na různé výše poplatků pro nerezidenty v členském státě. Účtování vyšších poplatků za platební účty se základními prvky pro nerezidenty by bylo diskriminační, pokud by dodatečné poplatky nebyly založeny na objektivně odůvodněných nákladech.

Nejen že mohou tyto odlišné požadavky v mnoha případech vést k odlišnému zacházení, ale mohou také ovlivnit přístup k platebním účtům, a to i k platebním účtům se základními prvky. Tyto případy jsou blíže popsány v oddíle 3.2.

---

⁸ Podle studie Deloitte 1 se některé banky domnívají, že nejsou schopny splnit požadavky v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu nebo se vypořádat s požadovanou úrovní složitosti či nákladů.

3.2. Přístup k platebním účtům se základními prvky

▪ Právo na platební účet se základními prvky

S cílem podpořit finanční začlenění zavádí článek 16 směrnice právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky pro všechny spotřebitele, kteří oprávněně pobývají v EU. Patří sem spotřebitelé bez stálé adresy, žadatelé o azyl a spotřebitelé, kterým bylo zamítnuto povolení k pobytu, ale jejichž vyhoštění není možné z právních nebo faktických důvodů⁹. Ustanovení čl. 16 odst. 1 vyžaduje, aby členské státy zajistily, že platební účty se základními prvky budou spotřebitelům nabízet buď všechny úvěrové instituce, nebo dostatečný počet úvěrových institucí, aby bylo zaručeno, že k nim budou mít přístup všichni spotřebitelé na jejich území.

Členské státy toto právo na platební účet se základními prvky provedly ve svých vnitrostátních právních předpisech. Ve většině členských států je platební účet se základními prvky nabízen jako samostatný produkt, který je odlišný od standardního platebního účtu. V některých členských státech¹⁰ však (některé nebo všechny) úvěrové instituce nenabízejí platební účet se základními prvky jako samostatný produkt, ale raději nabízejí standardní účet všem spotřebitelům.

Většina členských států vyžaduje, aby všechny úvěrové instituce, které nabízejí platební účty, nabízely platební účet se základními prvky, ale několik členských států¹¹ vyžaduje, aby platební účet se základními prvky nabízely jen některé úvěrové instituce, které splňují určitá kritéria. Tyto povinné úvěrové instituce však zpravidla poskytují široký přístup. Navíc v některých členských státech nabízejí platební účty se základními prvky i další poskytovatelé platebních služeb.

Odvětvové a spotřebitelské organizace se proto vesměs shodují na tom, že spotřebitelé v jejich zemi mají dostatečný přístup k platebním účtům se základními prvky¹².

Článek 16 stanovuje řadu (možných) výjimek z tohoto práva na platební účet se základními prvky. V praxi se nejdůležitější výjimka týká oblasti boje proti praní peněz. Podle čl. 16 odst. 4 směrnice o platebních účtech musí členské státy zajistit, aby úvěrové instituce zamítly žádost, pokud by otevření takového účtu vedlo k porušení ustanovení směrnice 2005/60/ES týkajících se předcházení praní peněz a boje proti financování terorismu¹³. To může být v rozporu s právem na platební účet se základními prvky a vzájemný vztah nemusí být zcela jasný. V 34. bodě odůvodnění směrnice o platebních účtech je zdůrazněno, že pravidla v oblasti boje proti praní peněz by neměla být používána jako záminka pro odmítání obchodně

⁹ Toto právo na platební účet se základními prvky bylo klíčovým nástrojem pro zajištění finančního začlenění ukrajinských uprchlíků. Jakmile ukrajínští uprchlíci získali dočasnou ochranu, měli právo na přístup k platebnímu účtu se základními prvky.

¹⁰ Podle studie Deloitte 1 neexistuje v pěti členských státech žádný rozdíl mezi standardními platebními účty a platebními účty se základními prvky (podrobněji viz obrázek 31).

¹¹ Členské státy, kde platební účty se základními prvky nabízejí jen některé úvěrové instituce: Řecko, Chorvatsko, Kypr, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Slovensko (další podrobnosti viz zpráva podle článku 27).

¹² 100 % odvětvových organizací a 70 % spotřebitelských organizací se shodlo na tom, že všichni spotřebitelé v jejich zemi mají přístup k platebním účtům se základními prvky (další podrobnosti viz obrázek 5, příloha D studie Deloitte 1).

¹³ Směrnice 2005/60/ES byla mezitím zrušena a nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

méně zajímavých spotřebitelů. V současnosti neexistují na úrovni EU žádné další obecné pokyny týkající se vzájemných vazeb mezi jednotlivými pravidly.

Potíže při otvírání platebního účtu se základními prvky byly zjištěny zejména v následujících oblastech.

- 1) Absence konkrétních dokladů totožnosti: potíže při otvírání platebního účtu se základními prvky kvůli nedostatku konkrétních dokladů totožnosti byly zjištěny v několika zprávách¹⁴ a byly rovněž předmětem stížností adresovaných Komisi ze strany široké veřejnosti. Ověření totožnosti klienta vyžadované směrnicemi v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu se zpravidla provádí na základě dokladů totožnosti. Požadavek mít standardní doklad totožnosti vydaný členským státem může představovat zvláštní potíže nejen pro žadatele o azyl a uprchlíky, ale také (v závislosti na konkrétním požadavku) pro státní příslušníky jiných členských států. Tento problém byl již částečně řešen ve stanovisku orgánu EBA k uplatňování opatření hloubkové kontroly klienta u klientů, kteří jsou žadateli o azyl ze zemí nebo území mimo EU s vyšším rizikem, a v prohlášení o „finančním začlenění v souvislosti s válkou na Ukrajině“, které orgán EBA vydal v dubnu 2022¹⁵. Kromě toho mají někdy potíže při otvírání platebního účtu i lidé bez domova (např. když jsou vyzváni k poskytnutí adresy).
- 2) Přeshraniční přístup k platebním účtům: potíže při otvírání platebního účtu se základními prvky v jiném členském státě (a to i online) byly zmíněny i ve studii Deloitte 1 a byly předmětem stížností adresovaných Komisi ze strany široké veřejnosti. Tyto potíže mohou mít různé příčiny. Mohou být například způsobeny absencí konkrétních dokladů nebo nutností prokázat skutečný zájem, ale mohou být spojeny i s důvody týkajícími se boje proti praní peněz a financování terorismu vzhledem k tomu, že otevření platebního účtu v jiném členském státě může být považováno za neobvyklou okolnost, která představuje potenciálně vyšší riziko při posuzování rizik v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu¹⁶.
- 3) Postupy snižování rizik z důvodů týkajících se boje proti praní peněz: potíže při otvírání platebního účtu se základními prvky byly také zaznamenány v souvislosti s postupy snižování rizik ze strany úvěrových institucí (tj. pokud se rozhodnou neotevřít (nebo zrušit) platební účty u určitých kategorií klientů, protože u nich existuje vyšší riziko praní peněz a financování terorismu). Jak je uvedeno ve stanovisku orgánu EBA

---

¹⁴ Studie Deloitte 1, stanovisko orgánu EBA k žadatelům o azyl, zpráva orgánu EBA o spotřebitelských trendech z roku 2021 – [Zpráva orgánu EBA o spotřebitelských trendech \(europa.eu\)](#).

¹⁵ [EBA-Op-2016-07\(Opinion on Customer Due Diligence on Asylum Seekers\).pdf \(Stanovisko k hloubkové kontrole zákazníků u žadatelů o azyl\) \(europa.eu\)](#) a [EBA calls on financial institutions and supervisors to provide access to the EU's financial system \(EBA vyzývá finanční instituce a orgány dohledu, aby umožnily přístup do finančního systému EU\) | Evropský orgán pro bankovníctví \(europa.eu\)](#).

¹⁶ Viz příloha III směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu. Tato příloha obsahuje demonstrativní výčet faktorů a typů důkazů možného vyššího rizika uvedených v čl. 18 odst. 3 zmíněné směrnice.

ke snižování rizik¹⁷, snižování rizik se může týkat zejména spotřebitelů s vazbami na konkrétní (vysoce rizikové) země mimo EU a politicky exponované osoby. Komise v této souvislosti rovněž obdržela stížnosti.

- 4) Postupy snižování rizik v souvislosti s americkým zákonem o podávání informací o zahraničních účtech pro daňové účely (FATCA): s potížemi se setkali i spotřebitelé s dvojitou státní příslušností EU/USA, kteří předložili petice Evropskému parlamentu a stěžovali si Komisi. Jak uvedl orgán EBA ve svém stanovisku ke snižování rizik, některé úvěrové instituce se mohly rozhodnout, že neposkytnou platební účty státním příslušníkům USA s ohledem na povinnosti a možné sankce vyplývající ze zákona FATCA.

Orgán EBA již poskytl některé pokyny, které mohou pomoci řešit nežádoucí snižování rizik¹⁸. Zejména objasnil, že uplatňování přístupu založeného na riziku nevyžaduje, aby podniky odmítaly nebo ukončovaly obchodní vztahy s celými kategoriemi zákazníků, u nichž se má za to, že představují vyšší riziko praní peněz a financování terorismu. Příslušné orgány některých členských států tuto skutečnost tudíž zahrnuly do svých vlastních pokynů.

S cílem zmírnit riziko spojené se snižováním rizik z důvodů týkajících se boje proti praní peněz navrhla Komise v legislativním balíčku upravujícím problematiku boje proti praní peněz a financování terorismu, který předložila v červenci 2021, konkrétní ustanovení¹⁹. Zejména proto, aby orgány dohledu mohly posoudit, zdali instituce vhodně nastavily své postupy v oblasti hloubkové kontroly klienta, zahrnuje návrh nařízení upravujícího problematiku boje proti praní peněz²⁰ požadavek, aby instituce, které se rozhodnou nenavázat obchodní vztah s potenciálním klientem, vedly záznamy o důvodech takového rozhodnutí. Kromě toho návrh šesté směrnice o boji proti praní peněz²¹ obsahuje požadavek, aby orgány dohledu v oblasti boje proti praní peněz spolupracovaly s orgány dohledu odpovědnými za provádění směrnice o platebních službách²² a směrnice o platebních účtech.

Potíže při vymáhání práva na platební účet se základními prvky mohou také vyplývat ze skutečnosti, že navzdory obecné povinnosti podle čl. 16 odst. 7 směrnice o platebních účtech okamžitě informovat spotřebitele o zamítnutí a jeho konkrétních důvodech se tak často neděje v důsledku zákazu „varování“ v předpisech o boji proti praní peněz, který se od této obecné povinnosti odchyluje.

Mezi další odchylky stanovené ve směrnici o platebních účtech patří možnost požadovat po spotřebitelích, kteří si chtějí otevřít platební účet se základními prvky, aby prokázali, že na jeho otevření mají skutečný zájem (čl. 16 odst. 2). Tuto možnost využilo pouze několik

---

¹⁷ [EBA Opinion and annexed report on de-risking.pdf](#) (Stanovisko EBA a příložená zpráva o snižování rizik)(europa.eu).

¹⁸ [Final Report on Guidelines on revised ML TF Risk Factors.pdf](#) (Závěrečná zpráva o pokynech k revidovaným rizikovým faktorům týkajícím se praní peněz a financování terorismu) (europa.eu) a [EBA Opinion and annexed report on de-risking.pdf](#) (Stanovisko EBA a příložená zpráva o snižování rizik)(europa.eu).

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/anti-money-laundering-and-counteracting-financing-terrorism_en.

²⁰ COM(2021) 420 final https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0a4db7d6-eace-11eb-93a8-01aa75ed71a1.0022.02/DOC_1&format=PDF.

²¹ COM(2021) 423 final https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:05758242-ead6-11eb-93a8-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1&format=PDF.

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (Úř. věst. L 337, 23.12.2015, s. 35).

členských států²³. Mnoho členských států naopak uplatnilo možnost uvedenou v čl. 16 odst. 5, tj. povolit úvěrovým institucím, aby zamítly žádost o platební účet se základními prvky, pokud již spotřebitel má platební účet u některé úvěrové instituce, jež se nachází na jejích území.

Kromě toho několik členských států využilo možnosti stanovit omezený počet konkrétních dalších případů, v nichž lze nebo je třeba žádosti zamítnout – za předpokladu, že tyto výjimky mají usnadnit bezplatný přístup k platebnímu účtu se základními prvky podle mechanismu článku 25 směrnice o platebních účtech nebo zabránit zneužívání ze strany spotřebitelů (čl. 16 odst. 6 směrnice o platebních účtech). Některé členské státy například stanovily kritéria, podle nichž musí žadatelé prokázat, že se nedopustili podvodu nebo jiného trestného činu, nebo zavedly výjimku z důvodů národní bezpečnosti. Možnost podle čl. 19 odst. 3, tj. stanovit omezený počet konkrétních dalších případů, kdy může úvěrová instituce jednostranně ukončit rámcovou smlouvu o platebním účtu se základními prvky, využila řada členských států pro podobné (a další) případy (např. některé úmyslné trestné činy nebo pro obchodní činnosti).

▪ Průměrné roční poplatky vybírané za platební účty se základními prvky

Podle čl. 18 odst. 1 směrnice o platebních účtech musí členské státy zajistit, aby úvěrové instituce nabízely platební účty se základními prvky „bezplatně nebo za přiměřený poplatek“. Členské státy tento požadavek provedly různými způsoby. Některé členské státy²⁴ se rozhodly, že platební účet se základními prvky musí být poskytován bezplatně, nebo stanovily jasné limity, pokud jde o výši poplatku, případně nastavily přesné parametry pro jeho výpočet. Jiné členské státy vyžadují, že účty musejí být nabízeny bezplatně nebo za přiměřený poplatek, ale nestanovují žádná další kritéria (kromě kritérií podle čl. 18 odst. 3, pokud jde o to, co lze považovat za „přiměřené“).

Výše poplatků za platební účty se základními prvky se v jednotlivých členských státech značně liší.²⁵ Někdy je také velký rozdíl mezi nejlevnějšími a nejdražšími nabídkami, a to i v rámci jednoho členského státu. V porovnání s poplatky za standardní platební účty²⁶ mohou být platební účty se základními prvky obecně levnější, ale ne o mnoho.

Odvětvové organizace a některé spotřebitelské organizace²⁷ však ve studii Deloitte 1 uvedly, že platební účty se základními prvky by byly obecně dostupné pro každého.

▪ Uplatnění v praxi / využívání platebních účtů se základními prvky

²³ Tuto možnost využilo pět členských států (viz strana 72 studie Deloitte 1).

²⁴ Devět členských států (podrobněji viz studie Deloitte 1, strana 35, tabulka 5). Viz také zpráva orgánu EBA o tematickém přezkumu transparentnosti a výše poplatků a plateb za produkty retailového bankovníctví zveřejněná v prosinci 2022 ([Report on the thematic review on fees and charges.pdf \(europa.eu\)](#)).

²⁵ Podrobnosti o výši poplatků za platební účty se základními prvky nabízené ve vybraných členských státech viz strana 34 studie Deloitte 1. Ty vykazují odchylky mezi nulou a více než 90 EUR ročně.

²⁶ Podle studie Deloitte 1 mohou být standardní fixní poplatky za platební účty (k nimž může být nutné připočítat variabilní poplatky) v některých členských státech poměrně vysoké (až 160 EUR ročně), ale v jiných mohou být poměrně nízké (méně než 20 EUR ročně). V několika členských státech však standardní účty s nulovými fixními poplatky nabízí alespoň jedna z hlavních úvěrových institucí. Digitální standardní účty jsou zpravidla zdarma. Kromě toho mohou v některých členských státech také existovat snížené poplatky u specifických druhů účtů (např. pro mladé nebo starší osoby). Výše poplatků různých bank v některých členských státech se také značně liší. Přestože na trh vstoupili noví účastníci, poplatky se v posledních letech obecně snížily. Další podrobnosti o „výši poplatků za standardní platební účty nabízené ve vybraných členských státech“ viz strana 32 studie Deloitte 1.

²⁷ 23 % spotřebitelských organizací nesouhlasilo s tím, že by si každý mohl dovolit otevřít a používat platební účet se základními prvky (podrobněji viz studie Deloitte 1, příloha D, obrázek 14).

Jak vyplývá ze zprávy podle článku 27, za období 2016–2021 byly v některých členských státech platební účty se základními prvky využívány ve značné míře. Například v některých členských státech²⁸, které měly dříve vyšší procento obyvatelstva bez platebního účtu, došlo k výraznému nárůstu využívání. V některých jiných státech však byla míra využívání poměrně nízká²⁹. Z nejnovější globální databáze Findex z roku 2021³⁰ navíc vyplývá, že podíl obyvatel s bankovním účtem (ve věku 15 a více let) se ve většině členských států mezi lety 2017 a 2021 zvýšil – a že v některých státech tento podíl v roce 2021 dosáhl 100 %.

Relativně nízký počet platebních účtů se základními prvky lze vysvětlit řadou různých důvodů. Za prvé, procento lidí s platebním účtem bylo v mnoha členských státech velmi vysoké již v době přijetí směrnice o platebních účtech. Za druhé, některé členské státy již podobné nástroje měly. Za třetí, vzhledem k tomu, že standardní účty (včetně bezplatných online účtů) jsou vysoce dostupné, nemusejí být platební účty se základními prvky relevantní pro spotřebitele, kteří mají k těmto účtům přístup. Dalším důvodem nízké míry využití by mohla být i nedostatečná informovanost spotřebitelů. Potřebné informace jsou spotřebitelům dostupné prostřednictvím různých kanálů, jako jsou internetové stránky nebo osvětové kampaně, ale spotřebitelské organizace mají za to, že míra informovanosti spotřebitelů o jejich právu na platební účet se základními prvky je stále poměrně nízká a že mnoho bank spotřebitelům platební účty se základními prvky proaktivně nenabízí. V některých případech mohou využívání platebního účtu se základními prvky omezovat i náklady na něj. Jak vyplývá z globální databáze Findex, dalšími důvody proč spotřebitelé bez platebního účtu v členských státech s nižším podílem osob s bankovním účtem nemají platební účet, mohou být nedostatek prostředků, nedůvěra ve finanční instituce nebo skutečnost, že se finanční instituce nacházejí příliš daleko.

Naopak se nezdá, že by tato nízká míra využití byla způsobena nedostatečnou nabídkou samotných platebních účtů se základními prvky. Platební účty se základními prvky jsou nabízeny všemi nebo mnoha úvěrovými institucemi v jednotlivých členských státech a podle studie Deloitte 1 se odvětvové a spotřebitelské organizace v zásadě shodují, že spotřebitelé mají k platebním účtům se základními prvky dostatečný přístup. Nezdá se ani, že by nízká míra využití byla primárně způsobena tím, že by úvěrové instituce odmítaly poskytovat platební účty se základními prvky – jak uvádí zpráva podle článku 27, počet žádostí, které byly v jednotlivých členských státech odmítnuty, se zdá být celkově nízký³¹, i když existují určité výjimky.

Účelem směrnice o platebních účtech není nutně dosáhnout vysoké míry využívání platebních účtů se základními prvky, avšak spíše zvýšit finanční začlenění a zajistit, aby k těmto účtům měli přístup všichni spotřebitelé. Vzhledem k všeobecné dostupnosti platebních účtů se základními prvky se zdá, že tohoto cíle bylo obecně dosaženo. Jak navíc vyplývá z nejnovější globální databáze Findex z roku 2021, podíl obyvatel s platebním účtem v členských zemích se v průměru zvýšil na 95 % – a v některých členských státech se blíží 100 %.

---

²⁸ Například Česko, Kypr, Řecko, Litva. Další podrobnosti viz *tabulka 4: Celkový počet platebních účtů se základními prvky, které byly otevřeny v jednotlivých letech* ve zprávě podle článku 27.

²⁹ Například Bulharsko, Chorvatsko, Lotyšsko, Polsko a Rumunsko. Další podrobnosti viz *tabulka 4: Celkový počet platebních účtů se základními prvky, které byly otevřeny v jednotlivých letech* ve zprávě podle článku 27. Ve většině členských států nejsou k dispozici žádné informace o charakteristikách spotřebitelů, kteří si otevřeli platební účet se základními prvky.

³⁰ <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex>.

³¹ Další podrobnosti viz *tabulka 5: Počet a podíl žádostí o platební účty se základními prvky, které byly zamítnuty* ve zprávě podle článku 27.

Ve výše uvedených konkrétních případech však mohou nastat potíže. Účelem legislativního balíčku v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu je zmírnit riziko související se snižováním rizik. Orgán EBA poskytl další pokyny, pokud jde o vzájemný vztah mezi směrnicí o platebních účtech a pravidly pro boj proti praní peněz³².

3.3. Seznam služeb

Podle čl. 17 odst. 1 jsou členské státy povinny zajistit, aby platební účet se základními prvky obsahoval řadu služeb (včetně výběrů hotovosti, bezhotovostních převodů, inkasa a platebních transakcí prostřednictvím platební karty) v rozsahu, v jakém jsou již nabízeny spotřebitelům, kteří mají standardní platební účet. Ve většině členských států zahrnuje platební účet se základními prvky všechny služby uvedené v čl. 17 odst. 1. Některé služby uvedené v čl. 17 odst. 1 (trvalé příkazy a inkasa) však v několika členských státech³³ nebyly nabízeny jako součást platebního účtu se základními prvky, protože v těchto členských státech nebyly nabízeny jako součást standardního účtu. V některých případech úvěrové instituce poskytují pro platební účty se základními prvky i další služby (včetně možností přečerpání, kreditních karet a okamžitých plateb), i když to není vyžadováno zákonem.

Požadavek, aby členské státy úvěrovým institucím uložily povinnost poskytnout i další prvky platebního účtu se základními prvky, by musel být ospravedlněn důvody finančního začlenění. To je také třeba pečlivě zvážit s ohledem na dodatečné náklady úvěrových institucí na poskytování platebního účtu se základními prvky, poněvadž by to naopak mohlo zvýšit náklady na PABF, a tím zhoršit finanční začlenění. Jednou z funkcí nabízených jako součást platebního účtu se základními prvky by se v budoucnu mohly stát okamžité platby, ale přestože jsou tyto platby stále více využívány, nejsou zatím standardem³⁴. Další možný doplňkový prvek by mohl souviset se zajištěním přístupu k hotovosti. Podle čl. 17 odst. 1 je již vyžadováno, aby platební účet se základními prvky zahrnoval jako službu i výběr hotovosti u přepážky nebo pomocí bankomatu, ale snížení počtu poboček a bankomatů (například v některých odlehlých oblastech) může bránit finančnímu začlenění obecně (a nejen pouze u platebních účtů se základními prvky). Jak uvádí strategie pro malé platby³⁵, Komise sdílí obavy, pokud jde o existenci rizika, že zvyšující se digitalizace služeb může vést k ještě většímu vyloučení osob, které k digitálním službám nemají přístup. Otázka přístupu k hotovosti a jejího přijímání byla posuzována na různých fórech (na úrovni Komise v rámci Odborné skupiny pro euro jako zákonné platidlo (ELTEG)³⁶ a na Radě pro malé platby v

---

³² [Pokyny pro řízení rizik v oblasti praní peněz a financování terorismu a pro přístup k finančním službám.pdf \(europa.eu\)](#).

³³ Ve třech členských státech (podrobněji viz studie Deloitte 1, strana 76).

³⁴ To by se však mohlo změnit, pokud bude přijat legislativní návrh o okamžitých platbách ([návrh nařízení, kterým se mění nařízení \(EU\) č. 260/2012 a \(EU\) 2021/1230, pokud jde o okamžité úhrady v eurech \(europa.eu\)](#)).

³⁵ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategii EU pro malé platby (COM(2020) 592 final).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0592&rid=2>

³⁶ ELTEG je expertní skupina Komise složená z odborníků členských států a Evropské centrální banky (ECB). Jejím hlavním účelem je diskutovat o přijímání a dostupnosti hotovosti v eurech. V poslední zprávě skupiny ELTEG z července 2022 se uvádí, že členské státy by měly monitorovat síť bankomatů a dalších míst pro přístup k hotovosti na pobočkách bank, aby zajistily, že tyto bankomaty a tato místa poskytují dostatečné pokrytí, zejména v době, kdy jsou tato zařízení uzavřena. Ve zprávě se také uvádí, že by měla být přijata politická opatření, která zajistí dostupnost hotovosti v eurech.

eurech). V návaznosti na zprávu, kterou skupina ELTEG přijala 6. července 2022, Komise posuzuje možné způsoby, jak zajistit dostupnost a přijímání hotovosti v eurech³⁷.

Zdá se, že spotřebitelské i odvětvové organizace se domnívají, že spotřebitelé jsou se současnou nabídkou služeb v souladu s vnitrostátními požadavky spokojeni³⁸. Také se zdá, že řada členských států necítí potřebu měnit směrnici o platebních účtech.

4. ZMĚNA PLATEBNÍCH ÚČTŮ

Služba změny účtu založená na společných zásadách pro změnu bankovního účtu Evropského výboru pro bankovnínictví (EBIC)³⁹ již v několika členských státech existovala před vstupem směrnice o platebních účtech v platnost, avšak článek 10 zavedl požadavek, aby všechny členské státy zajistily zavedení povinné služby změny účtu⁴⁰. Podle studie Deloitte 1 tak směrnice o platebních účtech umožnila všem spotřebitelům v EU snadno a často i bezplatně měnit účty na vnitrostátní úrovni. Spotřebitelé, kteří tento postup využili, jej považovali za uspokojivý. Nedostatky nahlášené spotřebitelskými organizacemi se týkají technických problémů při uplatňování tohoto postupu v jednotlivých případech, ale nikoliv postupu samotného⁴¹.

Jak vyplývá ze zprávy podle článku 27, počet ročních změn se v jednotlivých členských státech významně liší. V některých členských státech⁴² dochází ke značnému počtu změn, přičemž v některých z nich jde o rostoucí trend, avšak v jiných členských státech je počet změn velmi nízký⁴³.

Na míru změn může mít vliv řada faktorů⁴⁴. Služba změny účtu se například vztahuje na platební účty, ale nikoliv na jiné finanční produkty (např. hypoteční úvěry a investice), s

---

³⁷ Viz iniciativa Komise o rozsahu působnosti a účincích eurobankovek a euromincí jako zákonného platidla v pracovním programu Komise na rok 2023 ([Pracovní program Komise na rok 2023 – klíčové dokumenty \(europa.eu\)](#)).

³⁸ 83 % odvětvových organizací a 77 % spotřebitelských organizací se shodlo na tom, že spotřebitelé jsou spokojeni se službami, které jsou součástí platebního účtu se základními prvky (zbývající respondenti odpověděli „nevím“). Podrobněji viz studie Deloitte 1, strana 77.

³⁹ [Společné zásady výboru EBIC pro změnu bankovního účtu](#). Společné zásady pro změnu bankovního účtu byly zavedeny do konce roku 2009. Výbor EBIC uvedl, že je zavedly všechny členské státy. Jejich provádění však bylo neúplné a nedostatečné. Další podrobnosti viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0127&from=EN>.

⁴⁰ Podle studie Deloitte 1 muselo deset členských států provést pouze menší změny stávajícího rámce, dva členské státy provedly podstatnější změny a ve třech členských státech byla zavedena nová služba změny účtu (podrobněji viz strana 53).

⁴¹ K těmto technickým problémům, k nimž v jednotlivých případech došlo, patří zrušení předchozího účtu před zprovozněním nového účtu; vydání nových debetních/kreditních karet po deaktivaci předchozích karet a transakce provedené debetními kartami v obchodech a/nebo inkasa účtovaná až několik týdnů po transakci, což vedlo k vymáhání dluhů.

⁴² Například Dánsko nebo Francie. Další podrobnosti viz *tabulka 1: Počet ročních změn* ve zprávě podle článku 27.

⁴³ Například Bulharsko, Řecko, Kypr, Malta, Portugalsko nebo Rumunsko. Další podrobnosti viz *tabulka 1: Počet ročních změn* ve zprávě podle článku 27. Z průzkumu Eurobarometr o retailových finančních službách a produktech z roku 2022 vyplynuly vyšší míry změny účtu. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2666>.

⁴⁴ Behaviorální pohled na důvody, proč spotřebitelé nemění své finanční produkty, viz studie [Applying behavioural insight to encourage consumer switching of financial products \(Využití behaviorálních poznatků k podpoře spotřebitelů při změně finančních produktů\)](#) – Úřad pro publikace EU (europa.eu).

nimiž může být platební účet spojen. Kromě toho mohou mít spotřebitelé o službě pouze omezené povědomí a nemusejí být o ní vždy informováni – nebo mohou být dokonce od jejího využívání odrazováni. Mezi další možné důvody patří nedostatečná finanční gramotnost a předpoklad, že změna účtu by vedla pouze k omezeným úsporám; přání zachovat si své číslo platebního účtu a riziko, že by platby mohly přijít jinam.⁴⁵

Cílem ustanovení směrnice o platebních účtech o změně účtu však nebylo nutně zvýšit počet změn účtu, avšak spíše usnadnit samotnou možnost této změny, aby se zvýšila konkurence. Vzhledem k všeobecné dostupnosti (dobře fungující) služby změny účtu se zdá, že cíle usnadnit možnost změny účtu bylo dosaženo. Mohlo by však být užitečné přijmout další opatření, zejména pak zvýšit povědomí spotřebitelů o jejich právu na změnu platebního účtu.

Na rozdíl od situací na vnitrostátní úrovni neexistuje v současnosti žádná služba změny účtu v případech týkajících se poskytovatelů platebních služeb z různých členských států. Místo toho článek 11 pouze ukládá převádějícímu poskytovateli platebních služeb povinnost poskytnout pomoc (např. poskytnout informace a převést peněžní prostředky) spotřebitelům, kteří oznámí záměr otevřít si platební účet u poskytovatele platebních služeb nacházejícího se v jiném členském státě. Jak vyplývá ze studie Deloitte 1, zájem spotřebitelů o přeshraniční přístup k platebnímu účtu je nízký, i když se může zvyšovat v důsledku rostoucího počtu tzv. neobank⁴⁶. Mezi některé faktory, které mohou ovlivňovat míru tohoto zájmu, mohou patřit přání mít banku ve fyzické blízkosti, jazyková bariéra a skutečnost, že domácí účty lze používat v celé EU.

5. POSOUZENÍ MOŽNÝCH DALŠÍCH OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍCH SE ZMĚNY ÚČTU

5.1. Proveditelnost rozšíření služby změny účtu podle článku 10 na přeshraniční změny

Rozšíření služby změny účtu na přeshraniční případy by usnadnilo změnu platebního účtu do jiných členských států a bylo by to stejně snadné jako změna účtu v rámci jednoho a téhož členského státu.

Existuje několik různých způsobů, jak rozšířit stávající službu změny účtu u případů v rámci jednoho členského státu na případy změny účtu mezi dvěma členskými státy (např. propojením různých služeb změny účtu na vnitrostátní úrovni nebo vytvořením standardizované služby změny účtu pro celou EU, která by nahradila současné systémy změny účtu na vnitrostátní úrovni). Tato druhá možnost by vedla k zeštíhlení celého procesu, ale znamenala by radikálnější transformaci v oblasti IT pro jednotlivé zúčastněné strany⁴⁷.

---

⁴⁵ Ve zvláštním průzkumu Eurobarometr z roku 2016 o změně finančních produktů a služeb obecněji se jako dva hlavní důvody, proč spotřebitelé nezměnili poskytovatele, uvádí skutečnost, že jsou spokojeni se svým současným poskytovatelem, a skutečnost, že o změně nikdy neuvažovali ([Financial Products and Services \(Finanční produkty a služby\) – červenec 2016 – průzkum Eurobarometr \(europa.eu\)](#)).

⁴⁶ Více informací o neobankách viz strana 120 studie Deloitte 1.

⁴⁷ Jednotlivé zúčastněné strany, které byly v rámci studie zvažovány, byly následující: spotřebitelé, příslušné orgány (vnitrostátní příslušné orgány nebo příslušný orgán na úrovni EU), věřitelé/dlužníci (všechny třetí osoby, u nichž mohou mít spotřebitelé opakující se platby, inkasa nebo trvalé příkazy), poskytovatelé platebních služeb a ostatní (buď poskytovatelé platebních služeb jednající společně, vnitrostátní příslušné orgány, nebo příslušné

Obě možnosti by byly technicky proveditelné. Na základě odhadované míry změny účtu by však očekávané náklady (jednorázové náklady plus opakující se náklady) výrazně převážily nad očekávanými přínosy: jednorázové náklady na obě varianty byly odhadnuty na přibližně 840 milionů EUR a opakující se náklady na přibližně 158 milionů EUR ročně⁴⁸. (Opakující se) přínosy (hlavně pro spotřebitele⁴⁹) by však činily pouze asi 41 milionů EUR ročně⁵⁰. Vzhledem k (očekávané) nízké míře přeshraničních změn účtu navíc spotřebitelské organizace nepovažují rozšíření služby změny účtu na přeshraniční případy za prioritu (zatímco úvěrové instituce v tom nevidí žádnou výhodu a poukazují na jazykovou bariéru, fyzickou vzdálenost a další překážky).

5.2. Proveditelnost rámce pro automatické přesměrování plateb

Rámec pro automatické přesměrování plateb by zajistil, že po určitou dobu poté, co spotřebitel změnil platební účet, by byly platby na předchozí („starý“) účet přesměrovány na jeho nový účet. To by snížilo možné obavy poskytnutím dalšího ujištění, že příchozí platby přijdou na správný účet. Také by to usnadnilo možnost změnit účet, a tím zvýšilo konkurenci. Taková služba automatického přesměrování již existuje v Nizozemsku jako doplňkový prvek vnitrostátní služby změny účtu. Rámec pro automatické přesměrování plateb by mohl být zřízen na vnitrostátní úrovni v rámci jednotlivých členských států nebo v rámci EU jako celku. Vytvoření takového rámce na úrovni EU by nejprve vyžadovalo zřízení přeshraniční služby změny účtu. Takový rámec by mohl být nastaven různými způsoby (např. systém, v němž by údaje o novém účtu byly obsaženy v chybových zprávách zasílaných bankám při pokusu o převod na zrušený účet; systém, v němž by byly tabulky přesměrování integrovány do směrovacích systémů bank, a zřízení samostatného centrálního zúčtovacího nástroje pro správu informací o změnách).

Na základě odhadované míry změny účtu by však očekávané náklady (jednorázové náklady plus opakující se náklady) výrazně převážily nad očekávanými přínosy. Jednorázové náklady na kteroukoliv z variant byly odhadnuty na 1 až 5 miliard EUR. Roční opakující se náklady na tyto varianty se pohybují od 228 milionů EUR do 782 milionů EUR v případě automatického přesměrování na vnitrostátní úrovni a od 461 milionů EUR do 1 miliardy EUR v případě automatického přesměrování na úrovni EU v kombinaci se službou změny účtu⁵¹. (Roční opakující se) přínosy (hlavně pro spotřebitele) by však činily pouze asi 80 milionů EUR u

---

orgány EU, pokud není zřejmé, která ze zúčastněných stran ponese náklady). Podrobněji viz studie Deloitte 2, strana 76.

⁴⁸ Tyto údaje se u všech možností (5.1, 5.2, 5.3) týkají pouze spotřebitelů. Poskytovatelé platebních služeb by nesli většinu jednorázových nákladů (835 milionů EUR) a většinu opakujících se nákladů (150 milionů EUR). Podrobněji viz studie Deloitte 2, strana 84.

⁴⁹ Při výpočtu opakujících se přínosů pro spotřebitele vzala studie Deloitte 2 v úvahu přínosy plynoucí z kratšího času potřebného k provedení změny, přínosy spojené s tím, že se spotřebitelé nemusí zabývat zvýšeným počtem neuskutečněných plateb, a přínosy spojené s případnými úsporami poplatků za vedení účtu pro (další) spotřebitele, kteří provedou změnu. Podrobněji viz studie Deloitte 2, strana 77.

⁵⁰ Pro dosažení rentability po 20 letech by byla nutná míra přeshraniční změny účtu vyšší než 4,2 % (oproti odhadované míře přeshraniční změny účtu ve výši 0,2 %). Podrobněji viz studie Deloitte 2, strana 97. Varianty uvedené v oddílech 5.1 a 5.3 by nebyly považovány za efektivní ani na základě vyšší míry změny účtu vyplývající z průzkumu Eurobarometr o retailových finančních službách a produktech z roku 2022.

⁵¹ Většinu jednorázových a opakujících se nákladů by nesli poskytovatelé platebních služeb. Příslušné orgány by nesly pouze jednorázové náklady (mezi 2 a 12 miliony EUR) a věřitelé/dlužníci by nesly pouze opakující se náklady (mezi 20 a 40 miliony EUR).

automatického přeměrování na vnitrostátní úrovni a 154 milionů EUR u automatického přeměrování na úrovni EU⁵².

5.3. Posouzení nákladů a přínosů zavedení plné přenositelnosti čísel platebních účtů v celé EU

Plná přenositelnost čísla účtu v celé EU by znamenala, že by bylo možné ponechat si stejné číslo platebního účtu v případě změny platebního účtu v rámci EU. Spotřebitelé by již nemuseli věřitelům a/nebo dlužníkům, s nimiž mají opakované transakce, oznamovat své nové číslo platebního účtu a jejich věřitelé/dlužníci by nemuseli aktualizovat své účetní systémy. Zachování stejného čísla účtu by spotřebitelům poskytlo jistotu, že veškeré příchozí platby přijdou na správný platební účet. Snížilo by to případné obavy a usnadnilo by to možnost změnit účet nejen na vnitrostátní úrovni, ale i přes hranice. Tím by se podpořila hospodářská soutěž.

Přenositelnost čísla platebního účtu by mohla být organizována různými způsoby. Jednou z možností by byla přenositelnost stávajícího čísla IBAN, které by bylo v back-endové službě propojeno s novým číslem IBAN (spotřebitel by o tom nemusel nutně vědět). Alternativní možností by bylo vytvoření přezdívky, kterou by bylo možné propojit se stávajícím číslem IBAN a sdělit ji dlužníkům/věřitelům. Při změně účtů by tato přezdívka (tj. front-endová služba) mohla být v back-endové službě propojena s novým číslem IBAN (opět platí, že spotřebitel by o tom nemusel nutně vědět). Třetí a zásadnější variantou by bylo nahrazení veškerých stávajících čísel IBAN novými čísly IBAN EU (nové přenositelné číslo účtu). Jedná se o jedinou možnost, kdy by číslo účtu bylo skutečně přenositelné a vyžadovalo by pouze kód BIC jako back-endový identifikátor, který by bankám umožnil určit, kde se účet nachází.

Na základě odhadované míry změny účtu by očekávané náklady (jednorázové náklady plus opakující se náklady) výrazně převážily nad očekávanými přínosy. Jednorázové náklady byly odhadnuty na 7 až 22 miliard EUR⁵³ a opakující se náklady na tyto varianty na přibližně 1 miliardu EUR ročně⁵⁴. Na druhé straně by se (opakující se) přínosy (hlavně pro spotřebitele a věřitele/dlužníky) pohybovaly pouze mezi 151 a 242 miliony EUR za rok⁵⁵.

Jak vyplývá ze studie Deloitte 1, odvětvové organizace nepovažují přenositelnost čísla účtu za zásadní faktor pro změnu účtu. Názory spotřebitelských organizací se sice různí⁵⁶, avšak vytvoření přeshraniční služby změny účtu nepovažují za prioritu.

Na základě výsledků této studie je zřejmé, že tato případná další opatření by mohla ještě více usnadnit změnu platebních účtů v rámci EU. Avšak vzhledem k tomu, že náklady by v

---

⁵² Podle studie Deloitte 2 by u těchto variant nebylo možné dosáhnout rentability – a to ani při vysoké míře změn účtu.

⁵³ Jednorázové náklady na variantu s novým přenositelným číslem účtu by byly přibližně 22 miliard EUR.

⁵⁴ Většinu jednorázových a opakujících se nákladů by nesli poskytovatelé platebních služeb, ledaže by tato varianta byla realizována nahrazením veškerých současných čísel IBAN čísly IBAN EU. V tomto případě by věřitelé/dlužníci nesli více než polovinu jednorázových nákladů (12 miliard EUR).

⁵⁵ Podle studie Deloitte 2 by dosažení rentability po 20 letech vyžadovalo vnitrostátní míru změny ve výši 8 % (oproti odhadované skutečné míře změny ve výši 1 %) a přeshraniční míru změny ve výši 2,4 % (oproti odhadované skutečné míře změny ve výši 0,3 %).

⁵⁶ 42 % spotřebitelských organizací odpovědělo záporně na otázku, zda by přenositelnost platebních účtů v celé EU znamenala zásadní faktor pro změnu účtu, zejména pokud jde o změny přeshraniční. Podrobněji viz studie Deloitte 1, strana 59.

současné době do značné míry převýšily jejich očekávané přínosy, nemusí se zdát, že by byly v této fázi opodstatněné.

6. ÚČINNOST STÁVAJÍCÍCH OPATŘENÍ A NUTNOST DALŠÍCH OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ FINANČNÍHO ZAČLENĚNÍ A NA POMOC ZRANITELNÝM OSOBÁM V SOUVISLOSTI S PŘEDLUŽENÍM

Přístup k platebnímu účtu je nezbytný pro zapojení lidí do ekonomiky a společnosti. Je to zásadní nástroj pro finanční začlenění. V EU je procento spotřebitelů, kteří mají platební účet, obecně (velmi) vysoké. Podle nejnovější globální databáze Findex z roku 2021 má v EU v průměru 95 % občanů ve věku 15 a více let alespoň jeden platební účet⁵⁷. Tento podíl se v posledních letech zvýšil (od roku 2017 o čtyři procentní body). To může být způsobeno různými faktory: digitálními financemi, zavedením bezplatných digitálních účtů a skutečností, že směrnice o platebních účtech stanoví právo na základní bankovní účet.

Z globální databáze Findex z roku 2021 však vyplývají značné rozdíly mezi členskými státy. Zatímco v mnoha členských státech má platební účet více než 95 % obyvatel (ve věku a více 15 let), v některých jiných členských státech je tento podíl výrazně nižší⁵⁸. Globální databáze Findex rovněž zdůraznila rozdíly mezi jednotlivými typy spotřebitelů, zejména pak zranitelnými osobami⁵⁹. Studie Deloitte 1 také ukázala, že podle odvětvových a spotřebitelských organizací je bezdomovectví a přistěhovalectví spojeno s největším rizikem toho, že daná osoba nemá platební účet. Směrnice o platebních účtech již poskytuje zákonné právo na platební účet se základními prvky (a to i pro zranitelné osoby) za přiměřený poplatek. Otázka, zda bude či nebude třeba změnit směrnici o platebních účtech za účelem dalšího posílení finančního začlenění, například v souvislosti s poplatky za platební účet se základními prvky, bude podrobněji posouzena v souladu se standardy pro zlepšování právní úpravy. Užitečná by mohla být další nelegislativní opatření, jako jsou pokyny orgánu EBA k vzájemnému vztahu mezi směrnici o boji proti praní peněz a směrnicí o platebních účtech, a opatření pro zvyšování povědomí v některých členských státech.

Další překážky finančního začlenění může vytvářet digitalizace. Digitalizace sice může v některých ohledech přispět ke zvýšení finančního začlenění (např. prostřednictvím online přístupu k bankovním službám kdykoli), avšak zvýšená digitalizace může také znamenat omezení fyzického přístupu (k pobočkám a bankomatům) a může způsobit potíže spotřebitelům, kteří buď nejsou digitálně gramotní, nebo nemají přístup k digitálním zařízením. Snížení počtu bankomatů a poboček v posledních letech totiž snížilo dostupnost základních platebních služeb⁶⁰. Komise se snaží tyto problémy řešit několika způsoby. Komise se zejména snaží podporovat finanční gramotnost (v rámci svých pravomocí stanovených Smlouvou). Společně s OECD vypracovala rámec finančních kompetencí pro

---

⁵⁷ Údaje z průzkumu Eurobarometru z roku 2022 o retailových finančních službách a produktech jsou o něco nižší než údaje z globální databáze Findex z roku 2021.

⁵⁸ Například 69 % v Rumunsku, 84 % v Bulharsku a 88 % v Maďarsku.

⁵⁹ Zatímco v členských státech, kde je procento osob s platebním účtem velmi vysoké, má zranitelnost (např. nezaměstnanost, nízká úroveň vzdělání nebo příjmů) jen malý vliv na to, zda někdo má, či nemá platební účet, v členských státech s nižším procentem osob s platebním účtem je pravděpodobnost, že tyto zranitelné osoby budou mít platební účet, nižší.

⁶⁰ Viz také [zpráva orgánu EBA o spotřebitelských trendech \(europa.eu\)](https://www.europa.eu).

dospělé⁶¹, který se konkrétně týká digitální finanční gramotnosti. Komise a OECD nyní pracují na podobném kompetenčním rámci pro mládež. Jak je uvedeno v akčním plánu unie kapitálových trhů⁶², Komise rovněž posuzuje možnost zavedení požadavku, aby členské státy podporovaly vzdělávací opatření na podporu finančního vzdělávání. Kromě toho je Komise připravena i nadále podporovat členské státy v oblasti finanční gramotnosti a začlenění prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu.⁶³ K dnešnímu dni realizovala asi 20 projektů technické podpory od širších témat, jako je podpora provádění vnitrostátních strategií finanční gramotnosti, po úžeji zaměřené oblasti týkající se stárnutí obyvatelstva, drobných investorů nebo digitální gramotnosti⁶⁴. Jak je uvedeno výše (bod 3.3), probíhají práce na přístupu k hotovosti a jejím přijímání.

Komise nedávno zahájila studii o předlužení spotřebitelů v EU a jeho důsledcích. Studie poskytne přehled o předlužení domácností a spotřebitelů v EU s přihlédnutím k dopadu pandemie COVID-19 na předlužení domácností.

7. PŘÍKLADY OSVĚDČENÝCH POSTUPŮ V ČLENSKÝCH STÁTECH PRO SNÍŽENÍ VYLOUČENÍ SPOTŘEBITELŮ Z PŘÍSTUPU K PLATEBNÍM SLUŽBÁM

Členské státy přijaly řadu různých opatření – k provedení směrnice o platebních účtech a k zamezení nebo omezení finančního vyloučení z přístupu k platebním službám – která mohou sloužit jako osvědčené postupy.

Aby se usnadnil přístup k platebnímu účtu se základními prvky a zabránilo se vyloučení, má alespoň jeden členský stát mechanismus pro určení konkrétní úvěrové instituce, která poskytne platební účet se základními prvky spotřebiteli, jehož žádosti o tento účet byly zamítnuty. Takový mechanismus může v praxi výrazně usnadnit přístup k platebnímu účtu se základními prvky, zejména pro spotřebitele, kteří jsou zranitelní nebo jsou některými bankami odmítnuti z důvodu snižování rizik. Jen málo členských států vydalo pokyny pro úvěrové instituce týkající se vzájemného vztahu mezi požadavky směrnice o platebních účtech a požadavky v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu v případech, kdy zákazníci nemají stálou adresu nebo standardní dokumentaci. Pro řešení otázky dokladů totožnosti byl v jednom členském státě zaveden systém, díky němuž mohou sociální pracovníci ručit za totožnost osoby bez domova, která si chce otevřít platební účet.

Aby se omezily náklady na platební účet se základními prvky, některé členské státy požadují, aby byly tyto účty poskytovány bezplatně všem nebo jen zvláště zranitelným skupinám. V jiných případech členské státy stanovily jasné a nízké limity poplatků – například v absolutním nebo relativním vyjádření (např. ve vztahu k jiným platebním účtům). Jiné členské státy zase zavedly různé cenové režimy s cílem poskytnout výhodnější podmínky zranitelným klientům.

---

⁶¹ [The Commission and OECD-INFE publish a joint framework for adults to improve individuals' financial skills \(Komise a OECD-INFE zveřejňují společný rámec pro dospělé s cílem zlepšit finanční dovednosti jednotlivců\) \(europa.eu\).](#)

⁶² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>.

⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/240 ze dne 10. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro technickou podporu (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 1).

⁶⁴ Příklad projektu technické podpory podporujícího finanční gramotnost v členských státech: [Protecting consumers and enhancing financial literacy \(Ochrana spotřebitelů a zvyšování finanční gramotnosti\) \(europa.eu\)](#).

Pro zvýšení informovanosti přijalo několik členských států opatření pro informování spotřebitelů a zvýšení jejich povědomí o platebních účtech se základními prvky, zejména prostřednictvím letáků, příruček a informací na internetových stránkách. Členské státy rovněž vypracovaly řadu iniciativ na zlepšení finančního začlenění prostřednictvím různých programů finanční gramotnosti⁶⁵.

8. ZÁVĚR

Cílem směrnice o platebních účtech je 1) vytvořit transparentnost a zajistit porovnatelnost poplatků za platební účty, 2) zajistit, aby spotřebitelé měli přístup k platebním účtům (se základními prvky) a 3) usnadnit změnu platebního účtu.

Obecně směrnice o platebních účtech přispěla k vytvoření transparentnosti a porovnatelnosti poplatků za platební účty. Zajistila především minimální úroveň harmonizace, zejména zavedením standardizované terminologie (která je částečně jednotná na úrovni EU), společných šablon pro vykazování poplatků spojených s platebními účty, jednotného procesu změny účtu a práva na přístup k platebním účtům se základními prvky na úrovni EU. Některé členské státy však při provádění směrnice o platebních účtech vytvořily další vrstvu nových právních předpisů (namísto toho, aby stávající právní předpisy nahradily), což vede k větší roztržitosti vnitrostátního a unijního regulačního rámce. Nejvýznamnějším nezamýšleným důsledkem této skutečnosti bylo zdvojování dokumentů o výši poplatků na platebních účtech v členských státech, kde již dokumenty se stejnými informacemi existovaly. Opatření navržená ve směrnici o platebních účtech (zejména srovnávací internetové stránky) mohou zlepšit transparentnost a možnost spotřebitelů porovnávat poplatky. Některé aspekty však stále vyžadují zlepšení, avšak přeshraniční transparentnost a porovnávání zatím nejsou kvůli rozdílům v používané terminologii a jazykové bariéře možné.

Směrnice o platebních účtech také zajistila, že spotřebitelé mají přístup k platebním účtům se základními prvky, které nabízejí všechny nebo mnohé úvěrové instituce v každém členském státě. Podíl spotřebitelů v EU, kteří mají platební účet, je obecně (velmi) vysoký a od vstupu směrnice o platebních účtech v platnost se dále zvýšil. V některých členských státech jsou platební účty se základními prvky využívány ve značné míře. Například v některých členských státech, které měly dříve vyšší procento obyvatelstva bez platebního účtu, došlo k výraznému nárůstu využívání. V některých jiných státech však byla míra využívání poměrně nízká. Důvody relativně nízkého využívání mohou být různé (např. vysoká dostupnost standardních účtů, bezplatné online účty, nedostatek spotřebitelů a v některých případech i náklady na vlastnictví platebního účtu se základními prvky). Cílem směrnice o platebních účtech však nebylo nutně dosáhnout vysoké míry využívání platebních účtů se základními prvky, avšak spíše posílit finanční začlenění a zajistit, aby měli k těmto účtům přístup všichni spotřebitelé. Vzhledem k všeobecné dostupnosti platebních účtů se základními prvky se zdá, že tohoto cíle bylo obecně dosaženo. V určitých případech však mohou existovat potíže. Orgán EBA poskytl další pokyny, pokud jde o vzájemný vztah mezi směrnicí o platebních účtech a pravidly pro boj proti praní peněz. Užitečná by mohla být i další opatření, zejména ke zvýšení povědomí spotřebitelů o jejich právu na platební účet se základními prvky.

---

⁶⁵ Přehled vnitrostátních opatření viz [Financial education \(Finanční vzdělávání\) | Evropský orgán pro bankovníctví \(europa.eu\)](#).

Směrnice o platebních účtech také umožnila všem spotřebitelům v EU snadno změnit účet na vnitrostátní úrovni, a to často zdarma. Jak vyplývá ze zprávy podle článku 27, mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly v počtu ročních změn účtů. V některých členských státech k určitým změnám došlo (v několika případech s rostoucím trendem), ale v jiných byla míra změn velmi nízká. To může být způsobeno řadou různých faktorů, včetně skutečnosti, že služba změny účtu se vztahuje pouze na platební účty (nikoli však na jiné finanční produkty, jako jsou hypoteční úvěry a investice), a omezené informovanosti spotřebitelů o službě změny účtu – ale také spokojeností se stávajícím poskytovatelem a skutečností, že někteří spotřebitelé o změně nikdy neuvažovali. Cílem ustanovení směrnice o platebních účtech o změně účtu však nebylo nutně zvýšit počet změn účtu, ale spíše zvýšit konkurenci tím, že se spotřebitelům změna platebního účtu usnadní. Vzhledem k všeobecné dostupnosti (dobře fungující) služby změny účtu se zdá, že cíle usnadnit možnost změny účtu bylo dosaženo. Užitečná by mohla být i další opatření, zejména ke zvýšení povědomí spotřebitelů o jejich právu na změnu účtu.

V budoucnu by mohla být přijata další opatření, která by ještě více usnadnila změnu v rámci EU (tj. rozšíření služby změny účtu na přeshraniční případy; zajištění automatického přesměrování plateb v rámci téhož členského státu nebo do a z jiného členského státu nebo zajištění plné přenositelnosti čísel platebních účtů v celé EU). Avšak vzhledem k tomu, že náklady na tato opatření by v současné době do značné míry převýšily jejich očekávané přínosy, zdá se, že by v této fázi nebyly opodstatněné.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem Komise spolu s touto zprávou nepředkládá žádný legislativní návrh. Zda je třeba směrnici o platebních účtech změnit, bude třeba podrobněji zvážit v souladu se standardy zlepšování právní úpravy v pozdější fázi a s přihlédnutím zejména k pokynům orgánu EBA o vzájemném vztahu mezi směrnicí o platebních účtech a pravidly pro boj proti praní peněz. Komise bude provádění a prosazování směrnice v členských státech i nadále sledovat.